

روزنامه همدلی

روزنامه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صبح ایران
دوشنبه ۴ دی ۱۴۰۲ - ۱۱ جمادی الثانی ۱۴۴۵ - ۲۵ دسامبر ۲۰۲۳ - شماره ۳۳۲۷ - سال هشتم
۸ صفحه - قیمت ۱۰۰۰۰ تومان - صریب کیفی ۶۱۴
hamdelidaily.ir | gmail.com/newspaper.hamdeli | t.me/HamdeliNews

صاحب امتیاز، مدیر مسئول: ولی‌الله شجاع‌پوریان | سردبیر: جلال خوش چهره
چاپ: صمیم ۰۲۱-۴۴۳۳۳۲۷۵ | توزیع: نشر گستر امروز ۰۲۱۶۹۹۳۳۰۰۰
تهران- خیابان مطهری- نرسیده به تقاطع سهروردی- خیابان سنندج
خیابان زاهدان- پلاک ۸- واحد ۲- تلفکس: ۰۲۱۶۹۹۱۳۲۷۵-۰۲۱۶۹۹۱۳۲۷

باشگاه امروز

الهام موسوی

چون آتشی و شعله خریدم که بمانی بر شعله چو پروانه پُردم که بمانی آغوش پذیرای من و حرف و خیالت چون خاطر در لحظه رسیدم که بمانی ای عشق مگو بر لب غمگین تو گواهی من نیز دل از جمله بُردم که بمانی حرفی به دلم هست که مانند زلیخا یوسف شدی و جامه خریدم که بمانی هم می‌گذری بی‌خبر از آه دل من هم در پی ات آواره دویدم که بمانی

فاطمه تاریک

سالروز درگذشت چارلی چاپلین؛

ناخه ای که سینما را به مردم شناساند

ظهر روز چهارم دی ۱۳۵۶ بود که رادیو سوئیس در خبری کوتاه از مرگ چارلی چاپلین، نابغه سینما خبر داد. چاپلین در زمان مرگ، ساکن ژنو بود و ۸۸سالگی از عمرش می‌گذشت و دو سالی هم می‌شد که با بیماری دست به گریبان بود. او آن روزها در ایران نیز مثل همه جای دنیا شهرت

و تولد حضرت مسیح(ع)، به شباهت‌های این کم‌دین و پیشوای مسیحیان هم اشاره شده است؛ از جمله اینکه هر دو پیام‌آور محبت و صلح و مخالف برتری نژادی بودند و ایستاده در مقابل ستم و نابرابری. هفت‌نامه تماشا در شماره بعدی خود پرورنده ویژه‌ای را به چارلی چاپلین اختصاص داد و در آن به هنر و زندگی او پرداخت. در مطلبی از این پرورنده با تیتسر «چاپلین» از ۱۸۸۹ تا ۱۹۷۷ به مرور زندگی او از روزهای کودکی‌اش تا ازدواجش اشاره کرده است؛ اتفاقی که به روزهای کودکی‌اش برمی‌گشت؛ روزهایی که هشت ساله بود و به اصطلاح پادوی یک دسته اکروبات سیرک و به سختی دنبال لقمه‌ای نان برای گذران زندگی: «یک نیم‌پشتک خطرناک سرنوشت مرا تغییر داد و از دلفک شدن در سیرک مرا به عالم سینما کشاند. در واقع باید و پشتک بی‌دری با یک پرش می‌زدم اما یک پشتک و نیم بیشتر زردم و همان‌طور که اشاره شد آن نیم‌پشتک باعث مردود شدن من از توفیق در این کار شد و از همان لحظه به این فکر افتادم که برای امرار معاش کار دیگری انتخاب کنم». آن کار دیگر هم عالم پانتومیم و سینما بود که آرام‌آرام به سمتش کشیده شد.

روزنامه کیهان هم برای بزرگداشت چارلی چاپلین فقید دست پری داشت. نمونه‌اش مقاله‌ای با تیتسر «چارلی مرد کوچکی که انسان را بزرگ کرد» به قلم سهراب دهخداست که مطلبی ستایش‌گونه در وصف اوست. «مردی کوچک که اسطوره‌های عظیم شد» و «نبض بیدار زمان ما» از دیگر مطالب روزنامه کیهان در وصف و ستایش چاپلین هستند. پس از مرگ، جسد او در همان دهکده‌ای دفن شد که بعد از تبعیدش از آمریکا، در نزدیکی ژنو ساکنش شده بود. به نوشته کیهان، مراسم به خاکسپاری کم‌دین نامدار سینما سازه و با همراهی حدود ۳۰انفر از بستگان و ۱۵۰خبرنگار و ساکنان دهکده برگزار شد.

آن روزها تلویزیون ایران هم ویژه‌برنامه‌هایی را در بزرگداشت چاپلین روی آنتن برد؛ بخش یکی دو فیلم از کارهای او و گفت‌وگو درباره هنر و زندگی‌اش از جمله این برنامه‌ها بود که روزنامه کیهان در گزارشی به آن‌ها اشاره کرده است. نشریه «تماشا» که مخصوص برنامه‌های رادیو و تلویزیون و فیلم‌های سینمایی بود، در نخستین شماره‌اش پس از مرگ چاپلین، در مقاله کوتاهی از هوشنگ کاوسی به او پرداخت. در زیرتیتسر این مطلب، جمله‌ای به نقل از جورج برنارد شاو جلب توجه می‌کند: «تنها نابغه‌ای که سینما شناسانده» البته نویسنده، ذکر کلمه «تنها» در این عبارت را بی‌انصافی در حق نابغه‌های دیگر سینما می‌داند اما ما گذشتن زمان هیچ وقت خودش راه نمی‌دهد. در این نوشته با توجه به تقارن مرگ چاپلین

ما همسواران شما محصله

نیم‌نگاهی به اشعار کلاسیک محبوبه نوری

احسنت بر دلت که چنین مبتلا شدی

فیض شریفی

منتقد و پژوهشگر ادبیات

شوم؟! کاملاً از محضرت من کام می‌گیرم بین ... زلیخا در داستان یوسف، از او کام نمی‌گیرد ولی این اسطوره را متبدل می‌کند. در بیت سوم هم شاعر همین کار را انجام می‌دهد: «کعبه را در سینه بنهادی مسلمانت شدم ادر حریم کعبه مستم، جام می‌گیرم، بین ...» ردیف «بین» شاعر را دیداری کرده است و مصراع دوم شعر آیینی را عرفانی و عاشقانه کرده است. شاعر در پایان «ز پیمان‌ها فرجام می‌گیرد» و غزل را به حال خود رها می‌کند. شاعر باید در این شعر، حرفی از معشوق را در بین مقطع می‌آورد. در غزل بعدی، نوری خودش را زیباتر معرفی می‌کند: «در خواب‌هایم هاله‌ای از رنگ روشن بودارویای دریا گونه‌ام چشم‌ام یک زن بود/ بانوی بی‌پروای شیرین لب غزل می‌خواند/ در شعرهایش عطر خوب یاس و سوسن بود/ یک لحظه شاعر، گاه عارف، گاه شاهد گشت‌ادر سینه اش لاله، دلش هم سان لادن بود/خورشید از شرم وجودش چهره می‌پوشاند/صدا شغاد شعرهایش را تهمتن بود ...» محبوبه نوری باید همین حال و هوا را در شعر حاکم کند و «آیات محبوب حیا» را دلپرانه کنار بگذارد و

کتاب

انتشار «دانشنامه اساطیر ایران» تالیف فاطمه مدرسی

«دانشنامه اساطیر ایران» تالیف فاطمه مدرسی از سوی انتشارات اساطیر پارسی منتشر شد. اسطوره‌ها در گذر زمان از ساحت نظری به ساحت کاربردی گذار می‌کنند و اساطیر ایرانی، به شیوه‌ای ساختارمند و در جستجوی اهداف معین، با راز اسطوره فراتر می‌نهند و به آیین نزدیک می‌شوند. اسطوره‌ها یکی از میراث کهن ملت‌هاست که همیشه در ناخودآگاه جمعی حضور دارد و باورمندان آن با اعتقاد و صمیمیتی سرشار آن را پذیرفته‌اند و این اسطوره‌ها را از نسلی به نسل دیگر منتقل کرده‌اند و حتی وقتی بدان اسطوره‌ها بی‌اعتقاد شدند، آن را بنوعی در زندگی خود و نیازهای مداوم خویش حاضر یافته و به آن تلاطم بخشیده‌اند. بر کسی پوشیده نیست که اساطیر ایران جزئی از مجموعه‌های اساطیری برتر جهان است؛ هرچند هند، یونان، مصر و چین هم مجموعه‌های اساطیر درخشانی در سطح دنیا دارند. به دلیل تحقیقات گسترده صورت‌گرفته درباره اساطیر آریایی و زرتشتی، بسیاری اسطوره‌های ایرانی را همان اسطوره‌های آریایی و زرتشتی می‌دانند؛ حال آنکه اسطوره‌های ایرانی، حوزه بسیار گسترده‌تری دارد که شامل اساطیر مانی، اساطیر عیلامی (وقوم پیش از آریایی‌ها) نیز می‌شود. در اساطیر پیش‌آریایی که همان اساطیر عیلامی در هزاره دوم پیش از میلاد است، نیروی ایزدی به نام کید یا کتین وجود دارد که همراه خدای

موزه

اژدهای آبی، هیولای ماقبل تاریخی اقیانوس‌ها

بقایای تقریباً کامل یک موساسور بی‌سابقه در ژاین حفاری شد. این موجود با ابعاد نزدیک به کوسه بزرگ سفید، به هیچ موجود زنده و منقرض‌شده‌ای شبیه نیست. دانشمندان ژاپنی بقایای تقریباً کامل یک هیولای دریایی باستانی را کشف کرده‌اند که هم‌اندازه با کوسه سفید بزرگ است. این شکارچی ماقبل تاریخ که بر اقیانوس‌های باستانی حکمرانی می‌کرد، «اژدهای آبی» نامیده شده است. طرح غیرمتعارف بدن این هیولا شبیه هیچ موجود زنده‌ای نیست و آن را از هر خویشاوند منقرض‌شده‌اش متمایز می‌کند. فسیل‌های استثنایی هیولای آبی که بر اساس تخمین‌ها ۲۲ میلیون سال قدمت دارند، در رودخانه‌ی اوداگاوا در استان واکایاما در جزیره‌ی هونشو ژاپن کشف شدند. این فسیل‌ها متعلق به گونه‌ای قبلاً دیده‌نشده از موساسورها هستند. موساسورها گروهی از خزندگان آبی هستند که در دوره‌ی کرتاسه (۱۴۵ میلیون تا ۶۶ میلیون سال پیش) از شکارچیان رأس هرم غذایی بودند. بقایای حیرت‌انگیز این گونه، کامل‌ترین مجموعه‌ی فسیلی است که تاکنون در ژاپن و شمال غربی اقیانوس آرام کشف شده است. دانشمندان در مقاله‌ای که ۱۱ دسامبر در مجله Systematic Palaeontology منتشر شد، موساسور جدید را *Megapterygus wakayamaensis* نامیدند. واژه *Megapterygus* به‌معنای «اله بزرگ» است که با الهام از باله‌های عقبی بزرگ و غیرعایج این گونه نام‌گذاری شده و نام *wakayamaensis* برگرفته از منطقه‌ای اکتشاف است. پژوهشگران نام مستعار واکایاما سوریو را برای گونه‌ی جدید انتخاب کردند بر اساس اسطوره‌های ژاپنی، سوریو اژدهای آب‌رنگ است. تاکویا کونیشی، نویسنده اصلی پژوهش گفت: «تصور می‌کردیم

کریستوف گرووندزیل - لهستان

مجاز و استعاره

چو ترک دلبر من شاهدهی به شنگی نیست
چو زلف پرشکنش حلقه فرنگی نیست
دهانش از چه نبینی مگر به وقت سخن
چو نیک در نگری چون دلم به تنگی نیست
به تیغ غمزه خونخوار لشکری بزنی
بز ن که با تو در او هیچ مرد جنگی نیست
قوی به چنگ من افتاده بود دامن وصل
ولی دریغ که دولت به تیز چنگی نیست
دوم به لطف ندارد عجب که چون سعدی
غلام سعد ابوبکر سعد زنگی نیست

مجاز استعاره

● حواستونو خیلی جمع کنید. جدیداً مد شده زنگ می‌زنن به آگهی‌های خودرو، می‌رن ماشینو می‌بینن ولی نمی‌خرن. بعد همون شسب یکی میاد قفل در پارکینگ اون بدختی که ماشینو آگهی کرده رو باز می‌کنه، یکی هم می‌ره ماشینو روشن می‌کنه، منم سرر کوچهام که آگه پلیس اومد خبر بدم؛ و ماشینو می‌دزدن. (SiaVash)
● با دوستتم سلسار رفته بودیم بیرون بهش گفتم بستنی بخوریم؟ بهو بغض کرد گفت نسرین بعد رفتن آرش من هفت سال لب به بستنی ندم. آرش هفت سال پیش به دلیلی مسخره بهو ولش کرد رفت، حواستم بگم اما با رفتنشون تموم نمیشن به سبک زندگی جدید و غمگین برات میسازن حواست باشه با کی چه خاطره‌ای میسازی! (N@S@rIN)
● آدم به وضوح داره میبینه که تواین مملکت حتی خود مردها پشت همدیگه درنمیان، همین چندوقتش پیش گوشه‌ی به اقایو رو زدن هیچ کس هیچ تلاشی نکرد تا اقا درزه رو بگیره ولی امروز تو ولیعصر گوشه به خانومی رو زدن شش هفت نفر تا میدون آزادی دنبال اقا درزه افتاده بودن، همشونم بهتر از من می‌دوین. (خلاقکار)
● دختر کوچیکمو اوردم دکتر خودش کامل شرح حال خودشو به دکتر بدون کم و کاست گفتگ توضیح داده بدون اینکه من حرفی بزمن بعد دکتر برگشته میگه چقدر درد و مرض داری مگه هفتاد سالته. بشعور بودن به سواد و جایگاه اجتماعی نیست تو ذات آدم‌هاست انگار. (نیلوفر آبی)

نگار

چین اولین تلسکوپ با فناوری «چشم خرچنگ» را به فضا پرتاب می‌کند

تلسکوپ «ینشتین» به جستجوی تابش‌های قدرتمند پرتو ایکس که از اجرام آسمانی مرومز نشأت می‌گیرند، می‌پردازد. سرانجام پس از ماه‌ها فضاییماری اینشتین پروب خود را که برای تماشای پرتوهای ایکس در فضا طراحی شده، به فضا می‌فرستد. این تلسکوپ قرار است در ماه ژانویه سال ۲۰۲۴ پرتاب شود. این تلسکوپ دارای نسل‌های جدیدی از ابزار است که با حساسیت بالا و میدان رصدی گسترده به کار گرفته می‌شوند. برای توسعه این کاوشگر از چشم خرچنگ الهام گرفته شده است. چشم خرچنگ از آن جهت منحصربه‌فرد است که اجازه می‌دهد نور از همه جهات به آن وارد شود. این نور سپس در مجراها منعکس می‌شود و روی شبکه‌ی منمکز می‌شود. این ساختار به خرچنگ میدان دید وسیعی می‌دهد و به آن کمک می‌کند تا چیزهای زیادی را در اطراف خود در اقیانوس ببیند. به طور مشابه، کاوشگر اینشتین دارای ابزارهای ویژه‌ای است. این ابزارها تلسکوپ پرتو ایکس میدان گسترده (WXT) و تلسکوپ پرتو ایکس پیگیری (FXT) هستند. تلسکوپ پرتو ایکس گسترده مانند چشمان خرچنگ طراحی شده است و از لنزهای ریزتخلخل استفاده می‌کند. این لنزها به آن اجازه می‌دهند تا به بخش بسیار بزرگی از آسمان، تقریباً یک دهم کل آسمان معادل ۳۰۰ درجه مربع به طور همزمان نگاه کند. با این کار، کاوشگر اینشتین می‌تواند تقریباً تمام آسمان شب را تنها در سه بار به دور زمین چرخیدن زیر نظر بگیرد و هر گردش آن حدود ۹۶ دقیقه طول می‌کشد. مأموریت قریب‌الوقوع فضاییماری آکادمی علوم چین آماده است تا به طور سیستماتیک کیهان آسمانی ما را بررسی کند. در بیانیه مطبوعاتی ژائوس فضایی اروپا (ESA) آمده است که هدف اصلی آن تشخیص و بررسی تشعشعات پرتو ایکس است که از اجرام کیهانی، به‌ویژه ستاره‌های نوترونی و سیاهچاله‌ها سرچشمه مارمولک‌های دریایی ترسناک، در طول ۱۰ میلیون سال آخر ظهورشان روی سیاره، معادل این تیرانوسوروس رکس در زنجیره غذایی بودند. این جایگاه احتمالا تا حدی به‌لطف ناپدیدشدن دیگر شکارچیان دریایی مثل اکتیوسورها و پیلسورها به دست آمده بود.

موساسورها را به‌خوبی می‌شناسیم، اما ناگهان با این کشف بی‌سابقه روبه‌رو شدیم. «واکایاما سوریو هم مانند دیگر موساسورها دارای نیم‌تنه‌ای دلفین‌مانند با چهار بالمشابه باره، پوزه‌ی ششبه به تسماع و دمی بلند بود، اما همچنین یک بالی فوقانی مانند کوسه یا دلفین داشت که در هیچ گونه موساسور دیگری دیده نشده است. با این حال گنج‌کننده‌ترین ویژگی برای دانشمندان، اندازده باله‌های عقبی موساسور جدید بود که حتی از باله‌های جلویی آن هم بلندتر بود. گونه جدید نه‌تنها اولین موساسور با چنین بدن عجیبی است، بلکه در میان تمام گونه‌های آبی منقرض‌شده و زنده نیز بسیار غیرمعمول است. تقریباً تمام جانوران شناگر دارای باله‌های بزرگی در سمت جلوی بدنشان هستند که به حرکت آن‌ها در آب کمک می‌کند. داشتن باله‌های بزرگ‌تر در انتهای بدن مانند رانند خودرو با هدایت چرخ‌های عقب به‌جای چرخ‌های جلویی است، چنین خصوصیتی چرخیدن سریع را دشوار می‌کند. واکایاما سوری تقریباً هم‌اندازه با کوسه‌های سفید بزرگ بود که طولشان تقریباً به ۴.۹ متر می‌رسد. با این حال گونه‌های دیگر موساسور می‌توانستند تا ۱۷ متر رشد کنند که کبیشتر از یک اتوبوس مدرسه بود. موساسورها نزدیک‌تر در ۱۰۰ میلیون سال پیش ظهور کردند و حدود ۶۶ میلیون سال پیش همراه با دایناسورهای غیر پرنده بر اثر برخورد سیارک به زمین از بین رفتند. این مارمولک‌های دریایی ترسناک، در طول ۱۰ میلیون سال آخر ظهورشان روی سیاره، معادل این تیرانوسوروس رکس در زنجیره غذایی بودند. این جایگاه احتمالا تا حدی به‌لطف ناپدیدشدن دیگر شکارچیان دریایی مثل اکتیوسورها و پیلسورها به دست آمده بود.

مشاهده منابع پرتو ایکس تازه در پیشبرد درک ما از پیدایش امواج گرانشی اهمیت بالایی دارد. کاوشگر اینشتین که به زودی ساخته می‌شود مانند یک کارآگاه کیهانی خواهد بود و سعی می‌کند اطلاعات بیشتری در مورد آنچه در خارج از فضا اتفاق می‌افتد بیاموزد. کولکزر می‌گوید: قابلیت‌های کاوشگر اینشتین مکمل مطالعات عمیق منابع کیهانی فردی است که توسط مأموریت‌های دیگر به دست آمده‌اند. این تلسکوپ نقشه‌بردار پرتو ایکس پیش‌ساز ایده‌آل مأموریت Ne-WAthena ژائوس فضایی اروپا است که در حال حاضر در دست مطالعه است و قرار است بزرگترین رصدخانه اشعه ایکسی باشد که تا کنون ساخته شده است.